

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyně Mgr. Helenou Konečnou ve věci

žalobce: **S. N.**
zastoupen Mgr. Dominikem Krčem, advokátem
se sídlem Bohuslava Martinů 1038/20, Hradec Králové

proti
žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
Odbor azylové a migrační politiky
se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3
poštovní schránka 21/OAM

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 6. 2019, čj. OAM-64/ZA-ZA11-ZA08-2019, ve věci mezinárodní ochrany,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 6. 2019, čj. OAM-64/ZA-ZA11-ZA08-2019, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Dominiku Krčovi, advokátu se sídlem Bohuslava Martinů 1038/20, Hradec Králové, se přiznává odměna ve výši 6 800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Hradci Králové do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce se žalobou ze dne 18. 7. 2019 domáhá přezkoumání a zrušení výše uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým mu nebyla udělena mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobě

2. Shora uvedené rozhodnutí napadl žalobce včas podanou žalobou, v níž namítl, že žalovaný porušil v řízení o udělení mezinárodní ochrany ustanovení § 3 ve spojení s § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), neboť nezjistil stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti a v rozsahu, který je nezbytný; porušil § 12, § 14 a § 14a zákona o azylu; dále porušil § 23c zákona o azylu, neboť si neopatřil dostatečně přesné a aktuální informace o zemi původu; porušil § 50 odst. 2 a odst. 3 správního řádu, jelikož nezjistil všechny rozhodné okolnosti a nevyšel tak ze spolehlivě zjištěného stavu věci, napadené rozhodnutí tak nelze považovat za přesvědčivé; porušil § 50 odst. 4 správního řádu, neboť nepřihlédl pečlivě ke všemu, co vyšlo v průběhu řízení najevo; porušil i § 52 správního řádu, neboť neprovedl důkazy, které byly potřebné ke zjištění stavu věci; a porušil § 68 odst. 3 správního řádu, neboť rozhodnutí nebylo dostatečně odůvodněno.
3. Žalobce v žalobě uvedl, že nesouhlasí zejména s názorem žalovaného, že mu v zemi původu nehrozí pronásledování, resp. vážná újma dle § 12 a § 14b zákona o azylu. Žalovaný dle jeho názoru nedostatečně zjistil skutkový stav věci, z čehož vyvodil nesprávné závěry o neexistenci azylově relevantního nebezpečí v zemi původu. Odchýlil se rovněž od ustálené judikatury správních soudů týkající se přiměřené pravděpodobnosti pronásledování a nebezpečí vzniku vážné újmy.
4. Žalobce tvrdil, že se v Bělorusku angažoval ve prospěch politické strany Běloruská národní fronta (dále také jen „BNF“), zejména se účastnil protirežimních demonstrací, a proto byl několikrát zadržen policií. Naposledy před vycestováním byl zadržován 40 dní, během nichž byl bit, mučen a bylo mu vyhrožováno fyzickou likvidací, čímž byl nucen k označení dalších účastníků demonstrace. Při propuštění mu vyšetřovatel sdělil, že se má zdržovat v oblasti svého bydliště z důvodu doručení předvolání k dalšímu výslechu. Po tomto propuštění žalobce vycestoval do České republiky. V roce 2009 se lidé pravděpodobně z běloruských tajných služeb snažili od žalobcovy matky zjistit místo jeho pobytu. Při medializaci případu v roce 2010 bylo zveřejněno plné jméno žalobce a běloruské orgány tak ví, že žádal o mezinárodní ochranu a že kritizoval poměry ve své vlasti. Z uvedených důvodů byl ve vlasti pronásledován pro své politické aktivity a v případě návratu do vlasti mu toto pronásledování opět hrozí, neboť v zemi panuje stejný politický režim jako v době jeho odchodu. Nad rámec uvedeného žalobce uvedl, že se v České republice zdržuje již více než 20 let. Nejprve to bylo na základě uděleného víza, následně bez platného pobytového titulu. Již několikrát žádal o mezinárodní ochranu v České republice, přičemž rozhodnutím o v pořadí čtvrté žádosti mu byla přiznána doplňková ochrana, která mu byla následně třikrát prodloužena. Řízení o páté žádosti o prodloužení udělené doplňkové ochrany bylo zastaveno dle § 25 písm. d) zákona o azylu, jelikož byl žalobci odeslán dopis na adresu, kde již nepobýval. Žalobce

tak byl nucen podat další opětovnou žádost o mezinárodní ochranu. V průběhu řízení o této žádosti uvedl skutečnosti shodující se v naprosté většině s výpověďmi učiněnými v předchozích řízeních. Z řízení tak dle žalobce jednoznačně vyplývá, že byl pronásledován pro uplatňování politických názorů a nebezpečí takového pronásledování stále trvá. Stejně tak trvá i nebezpečí jeho zadržení a podrobení mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení. Zároveň poukázal na nutnost posoudit, zda v důsledku neudělení mezinárodní ochrany nedojde k nepřiměřenému zásahu do jeho soukromého života a tedy rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

5. K neudělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a) zákona o azylu žalobce uvedl, že žalovaným konstatované rozpory v jednotlivých výpovědích by zpochybnil pouze zanedbatelnou část jeho výpovědi. Je třeba zohlednit i odstup více než dvaceti let od popisovaných událostí a též skutečnost, že dřívější výpovědi byly tlumočeny a žalobce poukázal na nepřesnosti v tlumočení. Žalobce k dílčím nepřesnostem v jeho výpovědi poukázal na Praktickou příručku úřadu EASO o posuzování důkazů. Přestože žalovanému bylo z úřední činnosti známo, že žalobce prožil trauma nejen v důsledku prožitého pronásledování, ale též v souvislosti s nejistým pobytovým statutem v České republice, kdy ho nastala situace v roce 2009 dohnala k pokusu o sebevraždu, nepřihlédl k působení těchto okolností na paměť. K argumentu svého bezproblémového odjezdu ze země původu a tedy nepronásledování ze strany státních orgánů žalobce poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, čj. 10 Azs 254/2017-40, dle kterého nemusí státní orgán příslušný k vydávání cestovních dokladů vědět o akcích všech ostatních státních složek proti určitým subjektům. Nelze tak bez dalšího tvrdit, že samo vydání cestovního dokladu automaticky vylučuje nebezpečí pronásledování ze strany státních orgánů.
6. K důvodům neudělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu žalobce uvedl, že některé z novinových článků, jejichž nedoložení mu žalovaný vytýká, jsou veřejně přístupné a dohledatelné internetovými vyhledávači. Nadto má žalobce za to, že předmětné články byly již přílohou jedné z předchozích žádostí a zároveň není povinností žalobce dokládat svá tvrzení dalšími důkazy. Naopak žalovaný je povinen, chce-li žádost zamítnout, tvrzení žalobce věrohodně zpochybnit. Totéž uvedl k výtce žalovaného, že nepředložil žádné důkazy, které by osvědčovaly důvodnost obav z možných represivních opatření či možného zmizení, jak se tomu mělo stát u některých novinářů minulosti. Ke konstatování správního orgánu, že informování běloruských orgánů o pobytu žalobce v České republice samo o sobě neznamená, že se orgány země původu žalobce dozvěděly o jeho žádosti o mezinárodní ochranu, poukázal žalobce na fakt, že k vyzrazení jeho pobytu v České republice tím skutečně došlo. Proto běloruské orgány nepotřebují kontaktovat matku žalobce za účelem zjištění jeho pobytu. Tvrzené nekontaktování žalobcovy matky tak nesvědčí o nezájmu o místo žalobcova pobytu, ale o tom, že běloruské orgány mají o žalobcově pobytu dostatečné povědomí i tak. Dle žalobce žalovaný též bagatelizoval jeho podezření na pobyt běloruských agentů v pobytovém středisku ve Vyšních Lhotách namísto toho, aby uvedené tvrzení věrohodně zpochybnil. K závěru žalovaného, že ustanovení běloruského právního řádu o trestném činu „diskreditace Běloruské republiky“ není přes svou existenci využíváno, žalobce sdělil, že již existence takové skutkové podstaty je dostatečnou hrozbou, navíc v situaci kdy země původu žalobce neposkytuje záruky spravedlivého procesu a nelze tak předjímat výsledek soudního řízení. Žalobce je nadto přesvědčen, že zmíněnou skutkovou podstatu trestného činu svým jednáním naplnil. Žalobce rozporoval i názor žalovaného, že

Bělorusko je plně funkčním státem, že směřuje ke sblížení se západními zeměmi, k potlačení korupce a zvýšení vymahatelnosti práva a že žalobcova žádost tak byla vedena pouze snahou legalizovat si pobyt. Posledně uvedený závěr se dle žalobce zakládá na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu, neboť žalovaný v rozporu s § 23c zákona o azylu neshromáždil dostatek přesných a aktuálních zpráv o zemi původu. K závěru o účelovosti podané žádosti odkázal žalobce na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2019, sp. zn. 8 Azs 27/2019, dle kterého snaha o legalizaci pobytu na území České republiky nepostačuje sama o sobě k zamítnutí žádosti či k neudělení mezinárodní ochrany dle §12 až 14a zákona o azylu.

7. Žalobce rozporoval i neudělení mezinárodní ochrany ve formě tzv. humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu. Žalovaný dle jeho názoru nezohlednil délku jeho pobytu na území České republiky, jeho zdejší sociální a ekonomické vazby za současného oslabení vazeb v zemi původu. Nezabýval se ani možností udělení humanitárního azylu z důvodu soukromého a rodinného života a dalších okolností daného případu, které by pro udělení této formy ochrany svědčily.
8. Žalobce nesouhlasil ani s neudělením doplňkové ochrany a jeho odůvodněním, ve kterém žalovaný konstatoval, že od doby, kdy mu byla přiznána doplňková ochrana, se situace v jeho zemi původu zlepšila. Žalovaný se odvolával na zprávy o situaci v Bělorusku, ze kterých citoval pasáže, jenž dle žalobce popisovaly kosmetické změny tamního režimu. Konkrétně se jednalo o zvýšení počtu reprezentantů opozice v parlamentu a obnovení dialogu s Evropskou unií o lidských právech. Tyto informace však dle žalobce nevypovídají nic o míře nebezpečí, které hrozí právě jemu a pro projednávaný případ jsou tak irelevantní. Žalobce poukázal též na to, že citované zprávy se nijak netýkají problematiky mučení, nelidského či ponižujícího zacházení, a to přesto, že pouze výrazná změna právě v této oblasti by byla schopna odůvodnit změnu výroku správního rozhodnutí oproti předchozím rozhodnutím o prodloužení trvání doplňkové ochrany. Z uvedených zpráv též nevyplývá, že by kritici režimu nebyli pronásledováni a nebyli podrobováni mučení. Závěry žalovaného tak jsou nepřezkoumatelné a v rozporu se zásadou legitimního očekávání. K tomu žalobce odkázal na zprávy USDOS – Country Report on Human Rights Practises 2018 – Belarus; Human Rights Watch – World report 2019 a zprávu německého úřadu pro uprchlíky BAMF z května 2019, které poukazují na nedodržování lidských práv v jeho zemi původu. Lidskoprávní problémy země zahrnovaly mučení, svévolné zatýkání a zadržování, život ohrožující podmínky ve věznicích, nedůvodné omezování svobody slova, tisku a internetu. Obránci lidských práv po propuštění z vězení mluvili o týrání a jiných formách fyzického a psychického zneužívání. Zprávy dále poukazovaly na svévolné zadržování opozičních představitelů a též na absenci nezávislosti a nestrannosti justice. Z uvedených zpráv nevyplývá jakákoli zásadnější změna situace v oblasti lidských práv. Žalobce vyslovil přesvědčení, že se žalovaný měl zabývat spíše důkladným posouzením toho, jak běloruský režim nakládá s politickými oponenty a aktivisty, jak se chová k navrátilivším se žadatelům o mezinárodní ochranu, zda sleduje aktivity běloruské diaspory v České republice a jaké nebezpečí by hrozilo žalobci v případě návratu. Odpověď na tyto otázky pak částečně poskytují výše uvedené zprávy, které si žalovaný v rozporu s § 23c písm. c) zákona o azylu neopatřil, ačkoli tak učinit měl a mohl. Jeho rozhodnutí je tak zatíženo nezákonností a nepřezkoumatelností.

9. K argumentu žalovaného, že časovým odstupem od nebezpečí, jež žalobci v zemi původu hrozilo, je nebezpečí v případě návratu do země původu sníženo, žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 2. 2019, sp. zn. 9 Azs 381/2018, dle něhož ani delší časový odstup od aktu pronásledování není sám o sobě důvodem pro závěr, že žalobce nemůže pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování. V nyní projednávaném případě je žalobce toho názoru, že pokud jednou žalovaný uznal, že obavy z vážné újmy jsou důvodné, měl by svůj nynější (opačný) názor pečlivě odůvodnit a prokázat, že došlo v zemi původu žalobce k takovým změnám, že mezinárodní ochrany žalobce již není třeba. K tomu odkázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, čj. 4 Az 68/2017-58 týkající se problematiky prodloužení trvání doplňkové ochrany, jehož závěry jsou dle žalobce aplikovatelné i na nyní projednávaný případ, jelikož mu doplňková ochrana byla též opakovaně prodlužována. Žalovaný se však v řízení bezprostředně předcházejícím vydání napadeného rozhodnutí nezabýval individuálními okolnostmi projednávaného případu a neodůvodnil pečlivě rozdílnost závěru napadeného rozhodnutí s rozhodnutími předcházejícími. Své rozhodnutí tak zatížil nezákonností a nepřezkoumatelností pro rozpor s § 68 odst. 3 správního řádu.
10. Dle žalobce se žalovaný dostatečně nevypořádal ani s důvody žádosti o mezinárodní ochranu vzniklými během pobytu žalobce v České republice. Žalobce poukázal na to, že ve správním řízení tvrdil, že byl odposloucháván, a toto tvrzení nebylo přesvědčivě vyvráceno. Skutečnost, že si žalovaný neopatřil mediální výstupy týkající se žalobce, neznamena, že si je neopatřili orgány země původu. Žalovaný nepředložil žádné důkazy o tom, že se běloruské orgány o žalobce nezajímají, přestože žalobce tvrdil opak. K tomu žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2007, čj. 4 Azs 169/2006-46, dle něhož není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinak než vlastní věrohodnou výpovědí. Dále poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu v řízení vedeném pod sp. zn. 4 Azs 103/2007, z něhož vyplývá, že pro posouzení splnění podmínek se uplatňuje pravidlo „v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“. Zmínil též na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2013, čj. 5 Azs 12/2012-47, dle něhož: *„Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl.“* K rozhodování správního orgánu v důkazní nouzi žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, čj. 6 Azs 50/2003-89, z něhož vyplývá, že v důkazní nouzi při rozhodování o udělení mezinárodní ochrany je nutné vzít v úvahu též způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů udělení azylu.
11. Žalobce poukázal na důkazní standard v řízení o přiznání mezinárodní ochrany. V projednávaném případě se dle jeho názoru mělo uplatnit sdílené důkazní břemeno, kdy žalobce uváděl tvrzení a správní orgán měl na základě objektivních informací prokazovat opak. Neunesl-li by správní orgán toto břemeno, musel by rozhodnout ve prospěch žadatele. Ze zpráv o zemi původu a výpovědi žalobce vyplývá, že dodržování lidských práv v zemi původu žalobce je tristní a že k závažnému porušení jeho práv skutečně došlo. Podmiňování rozhodnutí ve prospěch žadatele tím, aby žalobce prokazoval jím uvedené skutečnosti, je v rozporu s výše uvedenou judikaturou. Žalobce vyjádřil

přesvědčení, že zpochybnění jeho výpovědi nemůže být postaveno na subjektivních a nepřezkoumatelných domněnkách žalovaného, nýbrž na aktuálních a přesných zprávách o zemi původu. K pravděpodobnosti hrozícího nebezpečí v případě svého návratu odkázal žalobce na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, vydaný v řízení vedeném pod sp. zn. 2 Azs 71/2006, dle kterého je přiměřená pravděpodobnost dána tehdy, bývá-li tento důsledek v obdobných případech nikoli ojedinělý. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane.

12. Závěrem žalobce shrnul, že má za to, že existuje přiměřená pravděpodobnost, že bude při návratu do Běloruska vystaven pronásledování pro uplatňování svých politických práv a měl mu tedy být udělen azyl ve smyslu § 12 zákona o azylu. K tomu odkázal i na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2018, čj. 7 Azs 162/2018-47, dle kterého § 12 písm. b) zákona o azylu pracuje s pojmem strachu jako subjektivním prvkem a odůvodněností strachu z pronásledování jako objektivním prvkem, nestanovuje však podmínku faktického pronásledování v minulosti. Ze stejných důvodů se žalobce obává i nebezpečí vzniku vážné újmy, a to zejména v podobě mučení či jiného nelidského a ponižujícího zacházení. Žalobce poukázal i na skutečnosti, že na území České republiky žije déle než 20 let, plyněně ovládl český jazyk, do české společnosti se plně integroval a v zemi původu nemá prakticky žádné zázemí. Jeho vycestování by tak bylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a naplňuje tak důvod pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a písm. d) zákona o azylu.
13. V doplnění žaloby žalobce poukázal zejména na mylnost závěrů žalovaného ohledně otázky zastoupení opozice v parlamentu Běloruské republiky, kterými odůvodňoval zlepšení poměrů a lidských práv zemi původu žalobce s tím, že žalobci v zemi původu žádné nebezpečí již nehrozí. Tento chybný úsudek žalovaného nyní zřetelně demonstruje a podtrhuje výsledek parlamentních voleb, které se v Bělorusku konaly dne 17. 11. 2019, kdy opozice nezískala ani jeden mandát.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

14. Žalovaný ve vyjádření k žalobě popřel oprávněnost žalobcových námitek a nesouhlasil s jeho názorem, že by porušil některé ustanovení správního řádu. K námitce autoritářského režimu v Bělorusku odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2005, vydaný v řízení vedeném pod sp. zn. 3 Azs 303/2004, dle kterého „[S]kutečnost, že v některé zemi existuje autoritářský a nedemokratický režim, který v mnoha případech pošlapává lidská práva, však neznamená, že kterýkoliv občan takové země je tomuto negativnímu vlivu přímo nebo zprostředkovaně vystaven. Jinými slovy, situace v Bělorusku, pokud jde o úroveň dodržování lidských práv a stupeň politické svobody, je významným faktorem svědčícím ve prospěch důvěryhodnosti tvrzení o konkrétních projevech diskriminace v jednotlivých případech, které jsou azylově relevantními skutečnostmi. Pokud však žadatel o azyl žádnému pronásledování nebo diskriminaci z azylově relevantních důvodů vystaven není (resp. nemůže mít z takového pronásledování nebo diskriminace odůvodněný strach), nebo takové skutečnosti ani netvrdí, pak přes skutečnost, že pochází ze země, která je výše uvedeným způsobem problematická, nespĺňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu.“ Žalovaný proto nedospěl k závěru, že by žalobce mohl být ve vlasti pronásledován z důvodů uvedených v § 12 písm. a) a písm. b) zákona o azylu a co do podrobností odkázal na strany 4 až 7 napadeného rozhodnutí.

15. Žalovaný uvedl, že povinnost zjistit skutečný stav věci má pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Žalobce měl možnost sdělit správnímu orgánu všechny okolnosti, které považuje za významné. Nadto není úkolem žalovaného, aby domýšlel důvody udělení mezinárodní ochrany za žalobce. Se všemi informacemi, které žalovaný použil jako podklad rozhodnutí, měl žalobce možnost se seznámit a vyjádřit se k nim. Po seznámení se s nimi však svého práva na vyjádření nevyužil a zároveň žádné další podklady nenavrl. Neuvedl ani žádnou přesvědčivou argumentaci, z jakého důvodu by mělo být na podkladové informace nahlíženo jako na netransparentní a nezákonné. Žalobcem uvedené obecné námitky proto nejsou způsobilé zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí.
16. K zásadě „non refoulement“ žalovaný uvedl, že v projednávaném případě její porušení nepřipadá v úvahu, jelikož rozhodnutí žalovaného ještě nutně nevede k tomu, že by žalobce byl vydán do země svého původu. Naznačil, že by žalobce mohl s ohledem na délku svého pobytu splňovat podmínky § 66 či § 67 zákona o pobytu cizinců a mohlo by mu tak být uděleno pobytové oprávnění.
17. V reakci na námitku neudělení doplňkové ochrany žalovaný uvedl, že žalobce v průběhu řízení neuvedl žádnou ze skutečností, kterou by bylo možné podřadit pod pojem „vážné újmy“ ve smyslu § 14a zákona o azylu. Žalobce nepředestřel ani skutečnosti, které by informace shromážděné žalovaným vyvracely. Žalovaný přitom neshledal reálné nebezpečí, kterým je nutno rozumět to, že ve významném procentu případů obdobných tomu projednávanému dojde k nežádoucímu následku. Z informací získaných žalovaným nicméně neplyne, že by ve významném procentu případů docházelo k perzekuci běloruských občanů, kteří dlouhodobě pobývali v zahraničí. Není tak důvod domnívat se, že by návrat do vlasti mohl pro žalobce představovat skutečné nebezpečí. Dodal, že v napadeném rozhodnutí zhodnotil možnost návratu žalobce do země původu i přes vydané souhlasné rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti o vydání žalobce k trestnímu stíhání v zemi původu.
18. Závěrem žalovaný uvedl, že se nedomnívá, že by při svém postupu porušil příslušná ustanovení správního řádu či zákona o azylu. Má za to, že se v odůvodnění napadeného rozhodnutí dostatečně vypořádal se všemi skutečnostmi sdělenými žalobcem, a podrobně uvedl, na základě jakých skutečností rozhodl. Co do podrobností žalovaný odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí, ze kterého vyplývá, jakými úvahami se řídil při řešení případu a aplikaci právních předpisů, na základě kterých rozhodoval. Námitky uvedené v žalobě tak shledal irelevantními a účelovými. Navrhl proto zamítnutí žaloby.

IV. Posouzení věci krajským soudem

19. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Učinil tak bez nařízení jednání v souladu s ustanovením § 76 odst. 1 s. ř. s., když dospěl k následujícím skutkovým zjištěním a právním závěrům, přičemž žalobu shledal důvodnou.
20. Z předloženého správního spisu vyplynulo, že poslední (tj. v pořadí pátou a nyní projednávanou) žádost o udělení mezinárodní ochrany podal žalobce dne 17. 1. 2019. Ve správním spise jsou založeny podklady z tohoto řízení, tj. zejména poskytnutí údajů k žádosti ze dne 30. 1. 2019 a protokol o pohovoru k žádosti z téhož dne. Dále jsou zde

založeny listiny obsahující informace o bezpečnostní a politické situaci v zemi původu žalobce a o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu právě do Běloruska, které pro své rozhodování shromáždil žalovaný. Konkrétně se jedná o Informaci MZV ČR, čj. 107603/2018-LPTP ze dne 27. 4. 2018; Informaci OAMP ze dne 3. 7. 2018 o bezpečnostní a politické situaci; zprávu organizace Freedom House z ledna 2018 s názvem Svoboda ve světě 2018 - Bělorusko; o zprávu Bertelsmann Stiftung, BTI 2018 Country Report - Belarus. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2018 z ledna 2018 a Informaci Jamestown Foundation ze dne 18. 1. 2018 shrnující situaci v Bělorusku v roce 2017.

21. S podklady pro rozhodnutí ve věci byl žalobce seznámen dne 8. 2. 2019. Uvedl, že se k nim nechce vyjádřit, doplnění podkladů pro rozhodnutí rovněž nenavrhl.
22. Rozhodnutím ze dne 17. 6. 2019, čj. OAM-64/ZA-ZA11-ZA08-2019, pak žalovaný rozhodl o poslední (páté) žádosti tak, že žalobci mezinárodní ochranu neudělil.
23. Ze správního spisu (resp. i ze žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného) dále vyplynulo, že svou první žádost o mezinárodní ochranu podal žalobce dne 20. 4. 2000. Rozhodnutím správního orgánu vydaným dne 26. 5. 2003 mu mezinárodní ochrana udělena nebyla, následné soudní řízení skončilo zastavením řízení. Dne 29. 3. 2007 žalobce podal opakovanou (tj. v pořadí druhou) žádost o udělení mezinárodní ochrany, ta nebyla opět rozhodnutím správního orgánu udělena, proti němu podaná správní žaloba byla zamítnuta a kasační stížnost Nejvyšším správním soudem pro nepřijatelnost odmítnuta. Dne 29. 6. 2010 podal žalobce další žádost o udělení mezinárodní ochrany (v pořadí třetí), přičemž následné soudní řízení skončilo rovněž zastavením řízení. Dne 3. 8. 2010 požádal žalobce počtvrté o mezinárodní ochranu a rozhodnutím ze dne 16. 5. 2011, čj. OAM-179/LE/LE05-ZA14/2010, mu byla udělena doplňková ochrana dle § 14a zákona o azylu, která byla následně opakovaně prodloužena, a to rozhodnutími ze dne 27. 6. 2012, ze dne 3. 7. 2013 a ze dne 30. 6. 2015. Další řízení o prodloužení doplňkové ochrany pak bylo rozhodnutím ze dne 25. 10. 2018 zastaveno ve smyslu ustanovení § 25 písm. d) zákona o azylu.
24. V předloženém správním spise jsou k těmto předešlým řízením založeny listiny týkající se udělení doplňkové ochrany, tj. žádost ze dne 3. 8. 2010, protokol o pohovoru ze dne 6. 10. 2010 a rozhodnutí ze dne 16. 5. 2011, čj. OAM-179/LE/LE05-ZA14/2010.
25. Krajský soud předně musel vycházet z toho, že žalobci byla v předchozích správních řízeních udělena (rozhodnutím ze dne 16. 5. 2011, čj. OAM-179/LE/LE05-ZA14/2010) a následně prodlužována doplňková ochrana (naposledy rozhodnutím ze dne 30. 6. 2015). Poslední řízení o prodloužení doplňkové ochrany sice skončilo zastavením řízení ve smyslu ustanovení § 25 písm. d) zákona o azylu, tj. bez věcného projednání, avšak důvody, pro které mu byla správním orgánem předtím doplňková ochrana udělena (a opakovaně také prodlužována) nyní nelze zcela pominout, neboť jak správně poznamenal žalobce, nejde o rozhodnutí tzv. „na zelené louce“. Žalovaný dříve udělil doplňkovou ochranu žalobci proto, že shledal nebezpečí vážné újmy dle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu spočívající v mučení nebo nelidském či ponižujícím zacházení nebo trestání (viz rozhodnutí ze dne 16. 5. 2011). Odůvodnění vlastního udělení doplňkové ochrany odkazuje na zprávy o situaci lidských práv v Bělorusku, její vývoj a případy zadržení, resp. zatčení opozičních aktivistů, a poukazuje na neuspokojivou bezpečnostní situaci po prezidentských volbách v roce 2010. Není však příliš precizní a v podstatě nespecifikuje

konkrétní skutečnosti, proč právě žalobci hrozí ve vlasti skutečné nebezpečí vážné újmy s ohledem na obecně nepříznivou bezpečnostní situaci.

26. Podle odůvodnění nyní žalobou napadeného rozhodnutí byla žalobci dříve udělena a následně prodloužena doplňková ochrana „z důvodu hrozícího nebezpečí vážné újmy v zemi jeho původu, neboť vzhledem k nepříznivé bezpečnostní situaci v Bělorusku nebylo možno v případě návratu dotyčného do vlasti jednoznačně vyloučit, že by mohl být vystaven přímému a bezprostřednímu nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 a 2 písm. b) zákona o azylu.“ Dále žalovaný citoval některé pasáže ze zpráv o zemi původu žalobce, a to ze zprávy Freedom House, Svoboda ve světě 2018 – Bělorusko z ledna 2018; z Informace Ministerstva vnitra „Bělorusko – Bezpečnostní a politická situace v zemi“ ze dne 3. 7. 2018; ze zprávy o zemi – Bělorusko: Transformační index Bertelsmannovy nadace Bělorusko 2018; a z Informace Jamestown Foundation/Euroasia Daily Monitor ze dne 18. 1. 2018 - shrnutí uplynulého roku: „Bělorusko - Shrnutí uplynulého roku: Bělorusko usiluje o větší národní konsolidaci“. K dispozici měl i Informaci Ministerstva zahraničních věcí „Bělorusko“ ze dne 27. 4. 2018. Po zhodnocení obsahu zpráv a informací žalovaný konstatoval, že v Bělorusku došlo v období od udělení doplňkové ochrany žalobci k pozitivnímu vývoji stran obecné situace a že žalobci tak nic nebrání v tom, aby se do své vlasti navrátil. A pokračoval, že žalobce v průběhu správního řízení hovořil o obavách týkajících se jeho potrestání za dřívější politickou aktivitu, účast na protivládních demonstracích a zatčení a obvinění z přípravy státního převratu. K tomu konstatoval, že se těmito jeho tvrzeními zabýval již v odůvodnění rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany a že ani v té době neshledal důvody k udělení azylu nebo doplňkové ochrany právě z těchto důvodů (viz strana 11 napadeného rozhodnutí).
27. Z odůvodnění nyní napadeného rozhodnutí je tedy zřejmé, že žalobci byla doplňková ochrana udělena pouze a výlučně z důvodu neuspokojivé obecné (bezpečnostní) situace v Bělorusku, nikoli z důvodu potíží, které v rámci řízení prezentoval, přičemž dle žalovaného odpadly vzhledem k vývoji tamní situace okolnosti, pro které byla dříve doplňková ochrana udělena. Tento závěr žalovaného je však dle krajského soudu nepřezkoumatelný, neboť nemá oporu ve správním spise. Z obsahu jím shromážděných zpráv o zemi původu totiž není možno usuzovat na významnou změnu „obecné situace v Bělorusku“, která by podporovala závěr žalovaného a zamítnutí žádosti žalobce o doplňkovou ochranu. Informace Ministerstva vnitra „Bělorusko - Bezpečnostní a politická situace v zemi“ ze dne 3. 7. 2018, v bodě 1, který se věnuje oblasti politické situace a lidských práv výslovně uvádí: *„Ačkoliv běloruské zákony zakazují praktiky mučení a jiného krutého, ponižujícího a nelidského zacházení nebo trestání, běloruské bezpečnostní složky se k tomuto postupu uchýlovaly, např. používaly bití vyslýchaných. (...) V případě porušování lidských práv nebo mučení docházelo k potrestání pachatelů dopustivších se podobných provinění pouze sporadicky. Mučení a nelidského zacházení se dopouštěly zejména běloruská policie a tajné služby, objevovalo se též mezi branci v armádě. Mučení bylo jedním z hlavních témat bilaterálního dialogu o lidských právech s EU.“* Ve zprávě Freedom House z ledna 2018, Svoboda ve světě 2018 - Bělorusko se uvádí, že *„Bělorusko je autoritářský stát, kde jsou minimální občanské svobody. (...) Ústava svěřuje nejvíce moci prezidentovi, jemuž dává kontrolu nad vládou, soudnictvím a legislativním procesem tím, že stanovuje, že prezidentské dekrety mají větší právní váhu než běžná legislativa. Lukašenko, který nebyl zvolen svobodně, považuje sám sebe za hlavu všech složek vlády. (...) Lukašenkův režim je pro voliče nevypočitatelný. Angažovat se v politice či být aktivistický je v Bělorusku považováno za riskantní a takové jednání může vyústit ve ztrátu zaměstnání, vyloučení ze vzdělávacích*

institucí, pomlouvačné kampaně ve sdělovacích prostředcích, pokuty a zabavování majetku. (...) Sdělovací prostředky jsou takřka úplně kontrolovány vládou. (...) Využívání odposlechu a jiných způsobů sledování státními bezpečnostními orgány omezuje právo na svobodnou soukromou diskuzi. Z obavy, že je konverzace monitorována agenty státní bezpečnosti, se občané často vyhýbají hovorům o citlivých tématech po telefonu nebo na internetových komunikačních platformách. (...) Vláda omezuje svobodu shromažďování. (...) Neexistence nezávislého dohledu policii umožňuje, aby běžně a masivně porušovala zákonné postupy. Převážná většina osob, které byly v souvislosti se svou účastí na demonstracích počátkem roku 2017 odsouzeny za správní přečiny, byla odsouzena v sumárních soudních procesech. (...) Orgány pověřené vymáháním zákonnosti mají rozsáhlé pravomoci k tomu, aby vůči podezřelým osobám uplatnily fyzickou sílu, přičemž tyto osoby mají v případě, že je s nimi špatně nakládáno, málo možností obrany. Skupiny na ochranu lidských práv pokračují v dokumentování případů mučení, bití a nátlaku během vazby. (...) Povinné neplacené brigády, povinná práce pro chovance státních rehabilitačních zařízení a omezené možnosti opustit zaměstnání v některých odvětvích dovedly pracovní aktivisty k závěru, že všichni občané Běloruska zakoušejí v určitých etapách svého života nucenou práci.“ Dle v úvodu Zprávy Bertelsmannovy nadace „Bělorusko - Transformační index“ z ledna 2018 vztahující se k období od roku 2015 do roku 2017 (žalovaný naposledy prodloužil žalobci doplňkovou ochranu v roce 2016) uvedeném shrnutí se „stav demokratických institucí a lidských práv během období pokrytého touto zprávou nijak zásadně nezměnil.“ V Informaci MZV Bělorusko ze dne 27. 4. 2018 se uvádí, že pokud byla určitá osoba před opuštěním země v hledáčku milice, budou se o ni tyto instituce zajímat i po jejím návratu do země po delším pobytu v zahraničí a že neúspěšní žadatelé o azyl mohou být předmětem zájmu v případě, že běloruské státní orgány o projití této procedury vědí.

28. Z informací shromážděných ve správním spisu a shrnutých shora tedy vyplývá, že situace v Bělorusku se nijak zásadně nezměnila. Žádné zásadní změny v oblasti lidských práv nevyplynou ani ze žádných dalších listin, které jsou obsahem správního spisu. Není tak zřejmé, na jakých skutkových a právních závěrech stojí závěr žalovaného o neexistenci vážné újmy. Přestože žalovaný v napadeném rozhodnutí současně neshledal důvody pro udělení azylu dle § 12 písm. a) a b) zákona o azylu z důvodu nevěrohodnosti žalobcových tvrzení, podotkl, že také ve svém rozhodnutí ze dne 16. 5. 2011, kterým žalobci doplňkovou ochranu udělil, dospěl ke stejnému závěru ve vztahu k těmto ustanovením vzhledem k nevěrohodnosti tvrzených aktivit žalobce ve vlasti. V části týkající se neudělení doplňkové ochrany pak zopakoval, že žalobcovými obavami týkajícími se jeho případného potrestání za dřívější politickou aktivitu, tvrzeními o účasti na protivládních demonstracích, zatčení a obvinění z přípravy státního převratu se zabýval již i v odůvodnění rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany a ani v té době neshledal důvody k udělení azylu nebo doplňkové ochrany právě z těchto důvodů. Z uvedeného je tedy zřejmé, že pro nynější závěr žalovaného o neudělení doplňkové ochrany nemůže být v tomto ohledu významná skutečnost, zda žalobce byl či nebyl pronásledován za uplatňování politických práv (nebo má odůvodněný strach z takového pronásledování), zda prokázal dřívější politickou aktivitu a účast na protivládních demonstracích, zatčení a obvinění z přípravy státního převratu, jelikož tomu tak bylo i v době udělení doplňkové ochrany (a jejího předchozího prodloužování), jak sám žalovaný v rozhodnutí připomněl. Tehdy přitom žalovaný na žalobce evidentně nahlížel jako na osobu, které může hrozit nebezpečí vážné újmy a dovodil, že u něj nelze v případě návratu do vlasti jednoznačně vyloučit, že by mohl být vystaven přímému a bezprostřednímu nebezpečí vážné újmy ve

smyslu ustanovení § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Ze zpráv o zemi původu, které jsou součástí správního spisu, přitom nevyplývá, že by se porušování lidských práv ze strany bezpečnostních složek omezovalo např. jen na politické a občanské aktivisty či představitele opozice, tj. že by se žalobce stal s ohledem na svůj profil nezájmovou osobou, které již obdobné zacházení nehrozí. Závěr žalovaného tedy nemá oporu ve správním spise.

29. Jak je již shora uvedeno, při udělení doplňkové ochrany v žalobcově případě shledal žalovaný nebezpečí vážné újmy podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, které spočívá v mučení nebo nelidském či ponižujícím zacházení nebo trestání. Nutno konstatovat, že závěry žalovaného o podstatném zlepšení obecné (bezpečnosti) situace v zemi původu žalobce jsou v rozporu se správním spisem, resp. v něm nemají oporu, rovněž jsou s ohledem na shora uvedené částečně nepřezkoumatelné.
30. Za situace, kdy je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné ve vztahu k důvodům neudělení doplňkové ochrany dle zákona o azylu, přičemž však žalovaný argumentoval tím, že „Bělorusko je plně funkčním státem, jehož úřady a bezpečnostní aparát mají území státu zcela pod kontrolou“ a že „Bělorusko stále více směřuje ke sblížení se Západem a provádí určité reformy zaměřené na potlačení korupce a usnadnění vymahatelnosti práva“ (strana 7 napadeného rozhodnutí) i při hodnocení reálnosti žalobcem vyslovených obav z pronásledování ve smyslu ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu, se již krajský soud dalšími žalobními námitkami podrobněji nezabýval, neboť by to bylo za situace, kdy se správní orgán znovu bude zabývat případem žalobce i ve světle současného vývoje situace v Bělorusku (po prezidentských volbách v roce 2020), předčasně.

V. Závěr a náklady řízení

31. S ohledem na shora uvedené musel krajský soud napadené rozhodnutí zrušit pro vady řízení ve smyslu ustanovení § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. a vrátit věc žalovanému v souladu s ustanovením § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. k dalšímu řízení, v němž bude vázán právním názorem soudu v tomto rozsudku vysloveným (§ 78 odst. 5 s. ř. s.) a ve kterém bude nutné zohlednit i aktuální vývoj bezpečnostní situace v Bělorusku.
32. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci, kterému by jako úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch.
33. Žalobci byl pro řízení před soudem ustanoven zástupcem advokát, jehož odměnu a výdaje za zastupování hradí stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Krajský soud výrokem III. určil odměnu advokáta ve výši podle ustanovení § 9 odst. 4 písm. d), § 7, § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, za dva úkony právní služby po 3 100 Kč (převzetí a příprava zastoupení, písemné doplnění žaloby), tj. 6 200 Kč, dva režijní paušály po 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, tj. 600 Kč. Celkem se tedy ustanovenému advokátovi přiznává odměna ve výši 6 800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Hradci Králové do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, který o ní také rozhoduje.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 6. května 2021

Mgr. Helena Konečná v. r.
samosoudkyně